

2023

JÄRELEVALVE AASTARAAMAT

AUDIITORTEGEVUSE JÄRELEVALVE NÕUKOGU
2022 – 2023

Sisukord

1. Järelevalvenõukogu esimehe pöördumine	2
2. Järelevalvenõukogu koosseis ja pädevus	3
3. AJN-i peamiste seadusjärgsete ülesannete kokkuvõte	5
TEGEVUS- JA TULEMUSARUANNE VALDKONDADE LÕIKES	5

1. Järelevalvenõukogu esimehe pöördumine

Hea aastaraamatu lugeja!

Ma tahan alustada tänusõnadega kõigi nende audiitorite suunal, kes teevad oma tööd professionaalse kohusetundega ja kooskõlas audiitorite kõrgete eetiliste väärtustega. Mul on hea meel, et selliseid audiitoreid on palju.

Kvaliteetselt oma tööd tegevad audiitorid tõstavad kõigi audiitorite mainet ja väärikust ning audiitortevuse väärtust kogu ühiskonna silmis.

Audiitori kutsestandardi oluliste nõuete ebapiisaval täitmisel või isegi ignoreerimisel kahjustavad audiitorid kõigi audiitorite mainet ja väärikust ning audiitortevuse väärtust kogu ühiskonna jaoks. See, et audiitor lepib kas tahtlikult või ebakompetentsuse tõttu raamatupidamise seadusele ja juhenditele mittevastavate aruannetega, vähendab audiitortevuse väärtust. Samas on mul hea meel kuulda, et kuna audiitorid kogumina teevad täna kvaliteetsemat tööd kui varem, siis on tõusnud nii audiitori ameti maine kui ka audiitortevuse väärtus ühiskonna silmis. Hea on kuulda, et ka audiitori ameti poole pürgijate hulgas on ameti väärtus tõusnud.

Kui vaadata kvaliteedi statistikat, siis võib jääda mulje, et meie audiitorite üldine kvaliteet halveneb, kuna oranži ja punase hinnangu saanud audiitoreid on sel aastal rohkem kui eelmisel aastal. Kvaliteedikontrolli statistika põhjal ei saa me audiitorite üldise kvaliteedi üle üheselt otsustada, sest kui audiitorite töös puuduvad olulised tähelepanekud nagu "roheline" ja "kollase" kvaliteedihinde teeninud audiitorite puhul on, jäävad nad järgmise aasta valimist välja (kui just juhuslikku valimisse ei satu). Samas on AJN-l tekkinud mitu „püsiklienti“, kes tahtlikult või ebakompetentsuse tõttu aastast aastasse ei tee oma tööd vastavalt standarditele.

Auditortevuse tänasel turul kipub nõudlus olema suurem kui pakkumine. Kui teha auditeid ja ülevaatuseid vastavalt kehtivatele standarditele, siis ongi loogiline, et selleks kulub rohkem aega ja jõuab teenindada seega vähem kliente kui seni. Minu arvates on kogu ühiskonna jaoks positiivne, kui audiitorid ei aktsepteeri seadustega mitte kooskõlas olevaid aastaaruandeid. Samuti on minu arvates ühiskonna jaoks positiivne, kui ettevõtjad, kes varjavad audiitorite eest informatsiooni, kes teevad auditi ja ülevaatuse läbiviimise keeruliseks ja kes üritavad „musta valgeks rääkida“, on raskustes endale audiitori leidmisega.

Mis on uut AJN koosseisus?

Meil on sellest aastast üks uus nõukogu liige – Riigikontrolli esindaja Gerli Eisberg. Tahan siinkohal südamest tänada Sale Ajalik´ku pikaajase panuse eest AJN-i töösse.

On väga tore, et meiega liitus 2023. aasta septembris kvaliteedikontrolli spetsialist Katre Randlaht. Otsime endiselt täiendavat abijõudu oma ridadesse. Minu arvates on AJN suurepärase koht oma audiitorioskuste arendamiseks, kuna puutute kokku teemadega, millised tavapraktikas kunagi ette ei tule. Samuti saab väga hea arusaama, millises olukorras tuleb protseduure ja dokumenteerimist lisada ning kust jookseb juba üle-auditeerimise piir.

Lõpetuseks soovin kõigile meie audiitoritele inspiratsiooni tõusta igal hommikul üles ja anda oma parim audiitortevuse arenguks, audiitori ameti kuvandi tõstmiseks ühiskonnas, kutsetevuse kvaliteedi saavutamiseks ja selle kaitsmiseks.

Urmas Kaarlep
Audiitortevuse Järelevalve Nõukogu esimees

2. Järelevalvenõukogu koosseis ja pädevus

Oma tegevuses järelevalvemenetluste läbiviimisel juhindub Audiitortevuse Järelevalve nõukogu (edaspidi AJN) haldusmenetluse seadusest, Audiitortevuse seadusest (edaspidi AudS) ja vastavatest Audiitorkogu sisestest menetluskordadest. AJN-i tegevust reguleerib Audiitortevuse järelevalve nõukogu töökord (rahandusministri 26.10.2017 määrus nr 82¹).

AJN viib läbi järelevalvemenetlusi vaid Audiitorkogu liikmete – so vandeaudiitorite ja audiitorettevõtjate suhtes. 30.06.2023 seisuga oli audiitortevuse registri andmetel 340 vandeaudiitorit ja 116 audiitorettevõtjat. Samuti sätestab seadus järelevalve teostamise võimaluse Audiitorkogu, Audiitorkogu presidendi, juhatuse, revisjonikomisjoni ja üldkoosoleku suhtes AudS-is sätestatud järelevalve eesmärkide ja ülesannete täitmiseks.

AJN-i poolt läbiviidavad järelevalvemenetlused on konfidentsiaalsed. Samas saab AJN-i tegevusest ülevaate iga-aastasest järelevalve aastaraamatust. Kuivõrd AJN-il on avalikes huvides nii õigus kui kohustus avalikustada järelevalvetulemusi osas, mis on vajalik avalikkuse, investorite ja järelevalve subjektide klientide kaitseks või audiitortevuse õigus- või korrapärase toimimise tagamiseks, avaldab AJN jooksvalt informatsiooni oma tegevuse ning järelevalvetulemuste kohta koduleheküljel www.ajn.ee ning vajadusel informeerib teisi institutsioone ja avalikkust lisaks teiste kanalite kaudu.

Vandeaudiitoritele kutse andmised ning vandeaudiitorite kutse äravõtmised, samuti audiitorteenuse osutamiseks tegevusloa andmine, äravõtmine või peatamine on kajastatud Rahandusministeeriumi hallatavas audiitortevuse registris www.auditortevus.ee.

Järelevalvenõukogu on aruandeaastal teostanud oma pädevust kahes koosseisus:

Kuni 06.10.2022 olid nõukogu koosseisus:

1. Urmas Kaarlep (esimees)
2. Siim Tammer
3. Andres Järving
4. Kai Härmand
5. Sale Ajalik
6. Mirjam Suurekivi
7. Ivar Kiigemägi

Rahandusministri 06.10.2022 a käskkirjaga nr 180 muudeti audiitortevuse järelevalve nõukogu koosseisu järgmiselt:

nimetati AJN-i liikmeks Heddi Lutterus;
nimetati AJN-i liikmeks Ene Rammo;
nimetati AJN-i liikmeks Ellen Kass

06.10.2022-12.02.2023 olid nõukogu koosseisus:

1. Urmas Kaarlep (esimees)
2. Siim Tammer
3. Ivar Kiigemägi
4. Ene Rammo
5. Ellen Kass
6. Heddi Lutterus
7. Sale Ajalik

¹ Vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/131102017003>

Rahandusministri 12.02.2023 a käskkirjaga nr 36 muudeti audiitortegevuse järelevalve nõukogu koosseisu järgmiselt:

nimetati AJN-i liikmeks Gerli Eisberg.

Alates 12.02.2023 on nõukogu koosseisus:

1. Urmas Kaarlep (esimees)
2. Siim Tammer
3. Ivar Kiigemägi
4. Ene Rammo
5. Ellen Kass
6. Heddi Lutterus
7. Gerli Eisberg

AJN-i tegevusega oli aruandeperioodil vahetult seotud AJN-i administratiivtöö spetsialist Grete Hallikvee. Tema ülesandeks on audiitortegevuse järelevalvega seotud tehnilist laadi ülesannete täitmine.

Järelevalvemenetlusi on aruandeaastal sisuliselt läbi viinud peamiselt AJN-i kvaliteedikontrolli spetsialistid Tuuli Kattago ja 01.08.2022 liitunud Krista Rosenberg, olles ühtlasi menetlustes töörühma juhid. Lisaks on AJN vajadusel kaasanud järelevalvemenetlustesse pikaajalise audiitortegevuse alase kogemusega asjatundjaid.

Eksamikomisjoni tegevust ja selle asjaajamist korraldab eksamikomisjoni esimees Marika Taal (Rahandusministeeriumi nõunik). Eksamikomisjoni liikmed olid 2022-2023 majandusaastal: Ivi Kärt (vandeaudiitor, audiitorbüroo Rostok & Kärt), Laile Kaasik (vandeaudiitor, LK Konsultatsioonid OÜ), Maire Otsus-Carpenter (vandeaudiitor), Mare Kingo (jurist, Audiitorkogu kantsler), Krista Nelson (siseaudiitor, Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna juhataja), Egle Vainula (vandeaudiitor) ja Liisi Semjonov (vandeaudiitor).

3. AJN-i peamiste seadusjärgsete ülesannete kokkuvõte

TEGEVUS- JA TULEMUSARUANNE VALDKONDADE LÕIKES

AJN-i töövormiks on koosolek. Üldjuhul toimuvad koosolekud kaks korda kuus. Koosolekuid võib läbi viia ka sidevahendi abil, sh otsuseid vastu võtta kaughääletuse teel.

Aruandeperioodil on toimunud 27 AJN-i koosolekut, millest 7 on toimunud kaughääletuse teel. Koosolekutel on kokku vastu võetud 104 otsust ja edastatud 89 ametlikku kirja, lisaks tehtud palju otsustusi järelevalve eesmärkide täitmiseks.

AJN on jätkuvalt seisukohal, et leebe suhtumine olulistesse ja/või korduvatesse rikkumistesse ei ole kuidagi põhjendatud. Avalikkus peab saama vandeaudiitori aruandele tugineda, st. et vandeaudiitori aruanne peab olema laitmatu. Mittekvaliteetse audiitorteenuse osutamise pinnalt väljastatud vandeaudiitori aruannet ei saa lugeda usaldusväärseks ning sellistele aruannetele toetumine võib aruande kasutajatele tekitada olulise kahju.

AJN-i eelnimetatud lähenemine on kaasa toonud mitmeid kohtuvaidlusi ning hetkel on AJN seotud kolme kohtuasjaga, millest saab lähemalt lugeda leheküljel 15.

Kutseksamite korraldamine

AJN annab vandeaudiitori kutse isikule, kes on sooritanud arvestusala eksperdi kutseksami raamatupidamise ja vandeaudiitori eriosa. Kutse saanud isik peab andma audiitortegevuse registri kaudu vande, mille vastuvõtmise järgselt antakse talle vandeaudiitori kutse ning ta saab alustada vandeaudiitori kutsetegevusega audiitorettevõtja kaudu.

Avaliku sektori vandeaudiitor on vandeaudiitor, kes on sooritanud lisaks vandeaudiitori kutse saamise eksamile kutseksami avaliku õiguse eriosa eksami, mille tulemusel annab AJN vandeaudiitorile avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme. Avaliku sektori vandeaudiitori kutsetase võimaldab vandeaudiitoril allkirjastada avaliku sektori üksusele koostatud vandeaudiitori aruandeid. Avaliku sektori üksusteks on Eesti Vabariik avalik-õigusliku juriidilise isikuna, riigi raamatupidamiskohustuslane, riigi tulundusasutus, kohaliku omavalitsuse üksus, avalik-õiguslik juriidiline isik ning riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku enamusosalusega või valitseva mõju all olev äriühing, sihtasutus, mittetulundusühing või konsolideerimisgrupp, mille konsolideeriv üksus on eelnimetatud avaliku sektori üksus.

AJN määras 02.11.2022 otsusega kutseksamite toimumise aja ja koha 2023. kalendriaastaks. Kokku määrati 16 kutseksami jagude ja alamosade sooritamise aega.

AJN-i pädevuses on kutse taotleja või korduseksamile suunatu kutseksamile lubamise otsustamine. Eksamile lubatakse taotlejad, kes on täitnud audiitortegevuse seaduses sätestatud erialase praktika ja haridusnõude ning tasunud enne kutseksami tegemiseks avalduse esitamist kutseksamitasu.

Lisaks hinnatakse taotleja head mainet ning usaldusväärust. AJN on aruandeperioodil vandeaudiitori kutseksamile lubanud 14 taotlejat.

2022/2023 aastal sooritati kokku 151 eksamit, kusjuures nendest 49 eksami tulemus loeti mittesooritatuks. Mittesooritatud eksamitulemuseks loetakse ka juhud, kui isik registreerib end eksamile, kuid jätab eksamile kohale tulemata.

Vandeaudiitori kutseksamite jagude ja alamosade tulemused 2022/2023

	AÕ	VÕ	EFS	IFRS	Essee	R&J	VKS-ISA	VKS-üld	RHÕ
Min pallid*	29	29	44	39	x	13	68	49	37
Max pallid	56	40	79	83	x	46	96	93	58
Keskmine**	42	39	28	40	x	39	42	43	48
Sooritusi kokku	14	18	14	13	19	13	14	14	6
sh läbitud	11	17	4	9	15	7	11	11	6
mitte läbitud	3	1	10	4	4	6	3	3	0
sh korduv mittesooritus***	1	0	2	1	0	0	0	0	0
Eksami edukalt sooritanute %	78%	94%	43%	69%	79%	54%	79%	79%	100%

* Välja on jäetud tulemused, kus eksamil saadi 0 punkti eksamile mitteilmumise tõttu

** Keskmise arvutamisel ei ole arvesse võetud tulemusi, kus eksamil saadi 0 punkti mitteilmumise tõttu.

*** Isikute arv, kes antud eksami jao või alamosa sooritamisel kaks või enam korda said tulemuse mitte sooritatud

**** Jagude ja alamosade lühendid lahtikirjutatult:

Eesti finantsaruandluse standard (EFS)

Rahvusvahelised finantsaruandluse standard (IFRS)

Rahandus ja juhtimine (R&J)

Arvestusala õigus (AÕ)

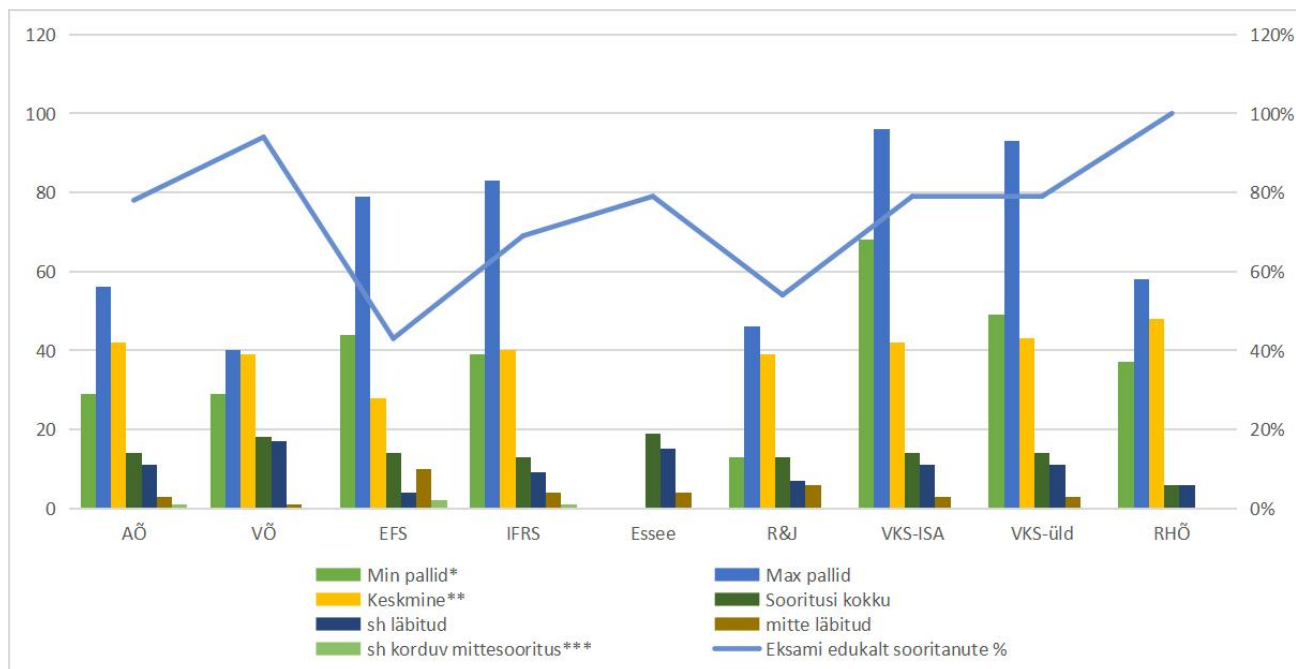
Vandeaudiitori kutsetegevuse standard- üldosa (VKS üld)

Vandeaudiitori kutsetegevuse standard – (VKS-ISA)

Vandeaudiitori õigus (VÕ)

Riigi- ja haldusõiguse (RHÕ) jagu.

Kutseksami jagude ja alamosade läbimise ja keskmise punktide arvu statistika

Kutse andmine ja lõpetamine

AJN-i pädevuses on vandeaudiitori kutse andmine, avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme andmine ja vandeaudiitori kutse äravõtmine. Samuti vandeaudiitori vande vastuvõtmine.

Aruandeperioodil on AJN andnud vandeaudiitori kutse 11 ja avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme 5 isikule.

Taotluse esitamisest AJN-i kutse andmise otsuseni kulus koos eksamitele kulunud ajaga aruandeperioodil keskmiselt 606 päeva ehk ligikaudu poolteist aastat.

Vandeaudiitori kutse andmise ja kutse omandamiseks kulunud aja statistika viimase kuue tegevusperioodi osas.

Tegevusperiood	Kutseid antud (tk)	Keskmine ajakulu taotluse esitamisest kutse saamiseni		Minimaalne aeg taotluse esitamisest kutseni (päeva)	Maksimaalne aeg taotluse esitamisest kutseni (päeva)
		Päevades	Nädalates		
2022/2023	11	606	86	121	1189
2021/2022	14	720	103	191	1386
2020/2021	14	694	99,14	252	1587
2019/2020	10	803	26,77	338	2262
2018/2019	11	612	20,42	323	1874
2017/2018	10	531	17,71	293	1216

Vandeaudiitori avalduse alusel on AJN võtnud ära 17 isiku vandeaudiitori kutse.

Tegevusloa andmine ja kehtetuks tunnistamine

AJN-i pädevuses on audiitorühingule tegevusloa andmine, selle andmisest keeldumine ja kehtetuks tunnistamine ning tegevusloa kehtivuse peatamine ja taastamine.

AJN on aruandeperioodil andnud audiitorteenuse osutamiseks tegevusloa 2 ettevõttele.

Aruandeperioodil on AJN avalduse alusel tunnistanud kehtetuks 10 audiitorettevõtja tegevusloa.

Audiitorkogu regulatsioonide kinnitamine

AJN-i pädevuses on Audiitorkogu regulatsioonide ning kutsetegevuse standardite kinnitamine.

AJN kinnitas 26.09.2022 koosolekul järgnevad standardid:

- Rahvusvaheline auditeerimise standard (EESTI) 220 Finantsaruannete auditi kvaliteedijuhtimine
- Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise standard (Eesti) ISQM 1 (täiendatud)
- Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise standard (Eesti) ISQM 2 Töövõtu kvaliteedi ülevaatused
- Kvaliteedijuhtimise projektidest tulenevad rahvusvaheliste auditeerimise standardite (ISAd) ja seotud materjali vastavad muudatused

Kutsetegevuse standardid on kättesaadavad AJN-i kodulehelt www.ajn.ee ja Audiitorkogu kodulehelt www.auditorkogu.ee.

AJN-i poolt kinnitatud õigusaktid on Audiitorkogu liikmetele kohustuslikud.

Rahvusvaheline koostöö

AJN esindajad osalesid 30.11-01.12 2022 toimunud CEAOB (Committee of European Auditing Oversight Bodies) inspekteerimise töögrupi kohtumisel Amsterdamis. Kohtumisel arutati rahvusvaheliste standardite täiustamise võimalust. ISG liikmed said värskenduse ettevõtte jätkusuutlikkuse aruandluse direktiivi ja töö kohta Euroopa säästva arengu aruandlusstandardite (ESRS) väljatöötamiseks. Kohtuti PwC esindajatega, et arutada võrgustikuettevõtete plaane ja võimalusi auditi kvaliteedi parandamiseks. Töögrupile anti ülevaade arengutest Euroopa kestlikkusaruandluse standardite (ESRS) osas, mida tuleb 2022.a. vastu võetud kestlikkusaruandluse direktiivi (CSRD) kohaselt Euroopa Liidus rakendada alates 2024. Töögrupp arutas arutas kontrollitulemuste andmebaasi kirjade analüüsi põhjal leide, mis on seotud grupi finantsaruannete audititega (ISA600). Osana CEAOB kontrollimetoodika jätkuvast täiustamisest võtsid töögrupi liikmed vastu tööpaberite komplekti, mis põhineb ISQM-il (Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise standard). Samuti võeti vastu tööplaan 2023. aastaks.

AJN esindaja osales 21.-22. juunil 2023 toimunud CEAOB inspekteerimise töögrupi kohtumisel Sloveenias Ljubljanas. Kohtumist juhatas Saksamaa järelevalveorganisatsioon AOB ja osalejaid oli 29 riigist. Teemadering oli mitmekesine ja kohtumise eesmärgiks oli jagada ja toetada püüdlusi avaliku huvi kaitsmisel arendades jätkuvalt auditite kvaliteeti ja parandada huvigruppide usaldust finantsaruannete vastu. Kohtuti Deloitte ja Mazarsi võrgustike esindajatega, et arutada nende plaane ja tegevust. Töögrupile anti ülevaade arengutest Euroopa kestlikkusaruandluse standardite (ESRS) osas. Töögrupp kohtus Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) esindajaga, arutas finantsasutuste auditite kohta tehtud tähelepanekuid ja nende põhjuseid ning liikmete inspekteerimise meetodeid ja lähenemisviise.

CEAOB on moodustatud liikmesriikide auditi järelevalveasutustest Euroopa Liidu tasandil. Selle ülesanne on tugevdada kogu Euroopa Liitu hõlmavat auditijärelevalvet. Järelevalve lähenemisi ühtlustades aitab CEAOB kaasa järelevalve tõhusale ja järjepidevale kohaldamisele Euroopa Liidu auditialaste õigusaktidega kogu Euroopa Liidus. CEAOB inspekteerimise töögrupi eesmärk on tõhustada koostööd ja järjepidevust CEAOB liikmete seas inspekteerimistegevuse alal ja tõhusalt suhelda audiitorfirmade ja muude kolmandate osapooltega, eesmärgiga toetada CEAOB eesmärki parandada auditi kvaliteeti ja usaldust auditite vastu.

Järelevalve korraldamine

Kvaliteedikontroll

Kvaliteedikontrolli käigus on AJN-i eesmärgiks kvaliteedikontrollile allutatud isiku kontrolliperioodil osutatud audiitorteenuse õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitudele vastavuse kontrollimine.

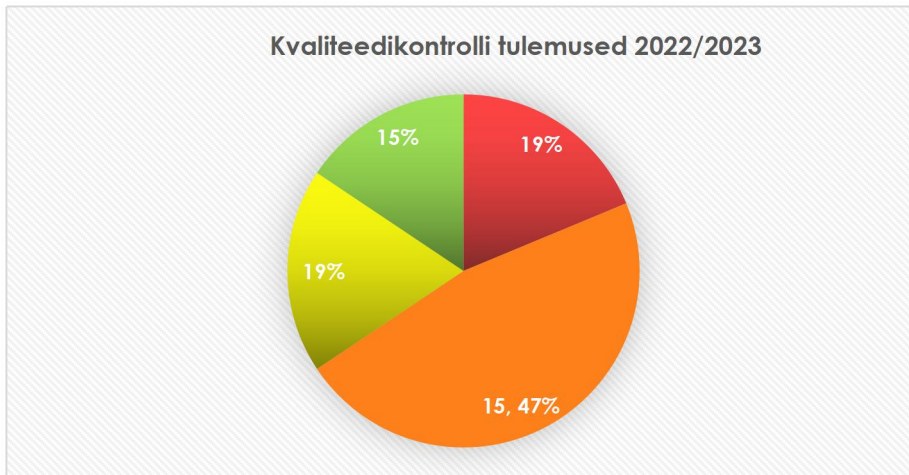
AJN kinnitas 10.08.2022 otsusega korralise kvaliteedikontrolli valimisse kuuluvate isikute nimekirja kontrolliperioodi 01.07.2016-30.06.2022 kohta, määrates kvaliteedikontrolli läbiviimise perioodiks ajavahemiku 01.09.2022-31.08.2023. Valimisse kinnitatud isikute nimekirja kuulus 36 audiitorettevõtjat.

Korralise kvaliteedikontrolli valimis olid audiitorettevõtjad järgnevate kriteeriumite alusel:

1. Audiitorettevõtjad AudS § 137 lõikes 5 nimetatud isikute seast, keda ei ole nimisageduse perioodi esimesel kahel aastal kontrollitud (kui audiitorettevõtjal on avaliku huvi üksusega sõlmitud kliendileping, on sel puhul kvaliteedikontrolli sagedus vähemalt 1 kord 3 aasta jooksul, alus: AudS § 137 lg 5) – 2 audiitorettevõtjat;
2. Audiitorettevõtjad AudS § 137 lõikes 4 nimetatud isikute seast, keda ei ole esimese tegevusaasta jooksul kontrollitud (kvaliteedikontroll tegevusloa andmise järel sagedusega vähemalt üks kord 2 aasta jooksul, alus: AudS § 137 lg 4) – 3 audiitorettevõtjat;

3. Audiitorettevõtjad AudS § 137 lõikes 3 nimetatud isikute seast, keda ei ole veel eelneval aastal kontrollitud (alus: AudS § 137 lg 3) – 16 audiitorettevõtjat;
Audiitorettevõtjad kelle kvaliteedikontrolli sagedust suurendati eelneva perioodi oranži või punase tulemuse tõttu - 12

Aruandeperioodil viis AJN läbi peaaegu kõigi korralise kvaliteedikontrolli valimis olnud audiitorettevõtjate suhtes kvaliteedikontrolli (kahe audiitorettevõtja puhul lõpetati tegevusluba enne kontrolli teostamist) ja ühe audiitorettevõtja osas on kontroll veel pooleli. Aastaraamatu avaldamise ajaks olid lõpetatud peaaegu kõik 2022/2023 perioodi korralised kvaliteedikontrollid, ühe audiitorettevõtja puhul on kontroll veel pooleli. Seega lõpetati 32 kvaliteedikontrolli, tulemustega 5 „rohelist“, 6 „kollast“, 15 „oranži“ ja 6 „punast“².

„Oranžile“ ja „punasele“ hinnatud ettevõtete suurenenud osakaal ei tähenda ilmtingimata, nagu oleks audiitortevõtte kvaliteet halvenenud; nende hinnangute suure osakaalu tingivad ettevõtted, kes satuvad valimisse, saavad „oranži“ või „punase“ hinnangu ja seejärel ei suuda oma kvaliteeti „kollase“ või „rohelise“ peale tõsta, jäädes valimisse mitmeks aastaks.

Korralise kvaliteedikontrolli tulemused 2019-2023

KVK kontrolli-periood	KVK läbiviimise periood	KVK	KVK	KVK	KVK
01.07.2013-30.06.2019	2019/2020	11	12	6	2
01.07.2014-30.06.2020	2020/2021	9	14	4	4
01.07.2015-30.06.2021	2021/2022	10	8	11	4
01.07.2016-30.06.2022	2022/2023	5	6	15	6

2022/2023 majandusaastal olulisemad rikkumised, mis tõid kaasa „punase“ (audiitorteenuse kvaliteet ei vasta nõuetele, oluline täiustamine nõutav) kvaliteedikontrolli tulemuse olid näiteks järgmised:

- Puudus juhtkonna poolt allkirjastatud esitiskiri;
- Laenukohustus oli ebaõigesti klassifitseeritud lühiajalisena, audiitor ei olnud seda viga avastanud ega antud asjaolu suhtes oma arvamust modifitseeritud;

² Korralise kvaliteedikontrolli tulemuste hinnangud: „Roheline“ – audiitorteenuse kvaliteet vastab nõuetele; „Kollane“ – audiitorteenuse kvaliteedis esinesid vähemolulised rikkumised, täiustamine nõutav; „Oranž“ – audiitorteenuse kvaliteedis esinesid olulised rikkumised, täiustamine nõutav; „Punane“ – audiitorteenuse kvaliteet ei vasta nõuetele, oluline täiustamine nõutav.

- Kinnisvarainvesteeringu kajastamine majandusaasta aruandes ei vastanud Eesti Finantsaruandluse standardi nõuetele, viga ületas auditi olulisust, audiitor ei olnud modifitseerinud oma aruannet antud asjaolu suhtes;
- Audiitor ei olnud omandanud tõendusmaterjali, et algsaldod ei sisalda olulist väärkajastamist;
- Audiitorettevõtja oli andnud kliendile olulises summas laenu, tehingu mõju audiitori sõltumatusele oli hindamata;
- Krediidiandjale on kohustuslik audit, audiitor ei olnud nimetatud regulatsioonist teadlik ja oli teostanud ülevaatuse töövõtu;
- Audiitor ei olnud hinnanud regulatsioonidele mittevastavuse mõju (HLÜ seaduse §28 punktide rikkumine olulisel määral) ettevõtte finantsaruannetele ja tegevuse jätkuvusele;
- Tõendusmaterjal tulude kajastamise õigsuse kohta ei olnud piisav, kuna puudus informatsioon projektide tegeliku valmidusastme ja eelarveliste kulude kohta;
- Tõendusmaterjal eraldise kajastamise õigsuse kohta dokumentatsioonis ei ole piisav, ettevõtte juhtkonna poolt antud selgitustest võib järeldada, et eraldise moodustamine ei vasta RTJ 8 põhimõtetele ja summa olulisusest tingituna esineb aruandes tõenäoliselt oluline väärkajastamine;
- Audiitor ei ole omandanud grupiauditi raames piisavat tõendusmaterjali seoses oluliste komponentidega, mistõttu puudub piisav kindlus, et konsolideeritud aruanded on vabad olulistest väärkajastamistest;
- Audiitor allkirjastas vandeaudiitori aruande enne, kui majandusaasta aruanne oli juhatuse poolt heaks kiidetud ja allkirjastatud;
- Töövõtudokumentatsioon oli liialt pealiskaudselt dokumenteeritud, et see suudaks tõendada, et raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas vaba veast ja pettusest tulenevast väärkajastamisest;
- Puudub tõendusmaterjal, et põhivara väärtus bilansipäeval on kaetav, kaasnevad tegevuse jätkuvusega seonduvad asjaolud ei olnud piisaval määral analüüsitud.

„Oranži“ (audiitorteenuse kvaliteedis esinesid olulised puudused, täiustamine nõutav) tulemus on kaasa toonud näiteks järgmised rikkumised:

- Olulisusest suuremas määras oli tehinguid seotud osapooltega tuvastamata ja avalikustamata;
- Kinnisvarainvesteeringute kohta oli aastaaruandes avalikustatud, et hindamine on tehtud kutselise eksperdi poolt. Tegelikult hindas kutseline ekspert viimati kinnisvarainvesteeringute õiglast väärtust mitu aastat tagasi ja viimasel kahel perioodil on hindamise teostanud ettevõtte juhatuse ise. Seega on raamatupidamise aastaaruande lisades esitatud ebatäpset ja eksitavat informatsiooni, mida audiitor ei ole tuvastanud;
- Enda kasutuses olev põhivara oli kajastatud kinnisvarainvesteeringuna;
- Töövõtufail ei sisaldanud piisavat tõendusmaterjali audiitori kokkuvõtte modifikatsiooni põhjustanud asjaolude kohta;
- Analüütilised protseduurid ei adresseerinud piisaval määral majandusüksuse näitajates esinevaid kõrvalekaldeid;
- Järgnevate sündmuste osas ei olnud tehtud kõik auditiprotseduurid võimalikult lähedal audiitori aruande kuupäevale;
- Esines olulisust ületav viga rahavoogude aruandes;
- Õiglasest väärtuses kajastatava bioloogilise vara puhul puudus tõendusmaterjal, kuidas arvestushinnang oli tehtud;
- Dokumentatsioonis puudus tõendusmaterjal laenude eritingimuste ja nende täitmise kohta;
- Varude inventuuris käimine jäi dokumentaalsete testidega kontrollimata;
- Oluliste hankelepingute tingimused ja nende mõju finantsaruannetele olid selgitamata;
- Juhatusele ei olnud tehtud päringuid seoses tegevuse jätkuvuse, pettuste, õigusnormide mittejärgimise, bilansipäevajärgsete sündmustega;
- Audiitori aruande modifikatsioonis märgitud kirje korrigeeritud summa oli ebatäpsete arvutuste tõttu rohkem kui olulisuse mahu väiksem märgitud;

- Audiitor oli tuvastanud aruandekirjes väärkajastamise, kuid ei olnud püüdnud väärkajastamise ulatust täpselt selgitada ega sellest juhtkonnaga vestelnud;
- Ei ole dokumenteeritud kaalutlused, mis põhjusel on aruandeaastal otsustatud töövõttu aktsepteerida olukorras, kus tingimused ei ole muutunud ning eelneval aastal on loobutud arvamuse avaldamisest.

On oluline märkida, et ülaltoodud rikkumised on toodud näidetena ning ei tähenda automaatselt „punast“ või „oranži“ kontrolli tulemust.

Avalikust huvist lähtudes ei soosi AJN jätkuvalt nende isikute kutsetegevuse jätkamist, kes vähemalt kahe aasta jooksul on saanud korralise KVK tulemuseks „punane“. Juhul kui eelnimetatud isikud koheselt meetmeid audiitorteenuse parandamiseks ette ei võta, tunnistab AJN kehtetuks selliste audiitorettevõtjate tegevusloa ning vajadusel võtab ära vandeaudiitori kutse selliselt audiitorettevõtjaga seotud audiitorilt, kes on osutanud audiitorteenust alla nõutava kvaliteedi. Samuti nõuab „oranž“ kvaliteedihinnang kohest audiitorteenuse kvaliteedi parandamist.

Auditorteenuste turg ja kvaliteet segmentide lõikes

Lähtudes avalikust huvist on järelevalve jätkuva tähelepanu all audiitorettevõtjad, kes omavad suuremat turuosa.

Auditorettevõtjate auditorteenuste käibed on olnud 2022/2023 majandusaastal vahemikus 2 kuni 9 007 tuhat eurot. Kokku oli kõikide auditorettevõtjate käive 43 651 000 eurot. 4 auditorettevõtjal puudus 2022/2023 tegevusaastal auditorteenuste müügitulu/käive. Järgnevas arvestuses loeme alates suurema käibega auditorettevõtjatest:

- järjekohal 1.–6. olevad auditorettevõtjad käibega üle 1 miljoni euro suure tegevusmahuga praktiseerijateks (edaspidi *STP*);
- 7.-35. järjekohal olevad auditorettevõtjad, käive vahemikus 0.1-1 miljon eurot, keskmise tegevusmahuga praktiseerijateks (edaspidi *KTP*) ja
- alates 36. järjekohast lõpuni, käive alla 0.1 miljoni euro, väikese tegevusmahuga praktiseerijateks (edaspidi *VTP*).

2022/2023 aastal läbiviidud korralise KVK valimis oli 3 *STP*-d, 10 *KTP*-d ja 20 *VTP*-d.

Suurema auditorteenuste käibega 20 auditorettevõtjat 2022/2023

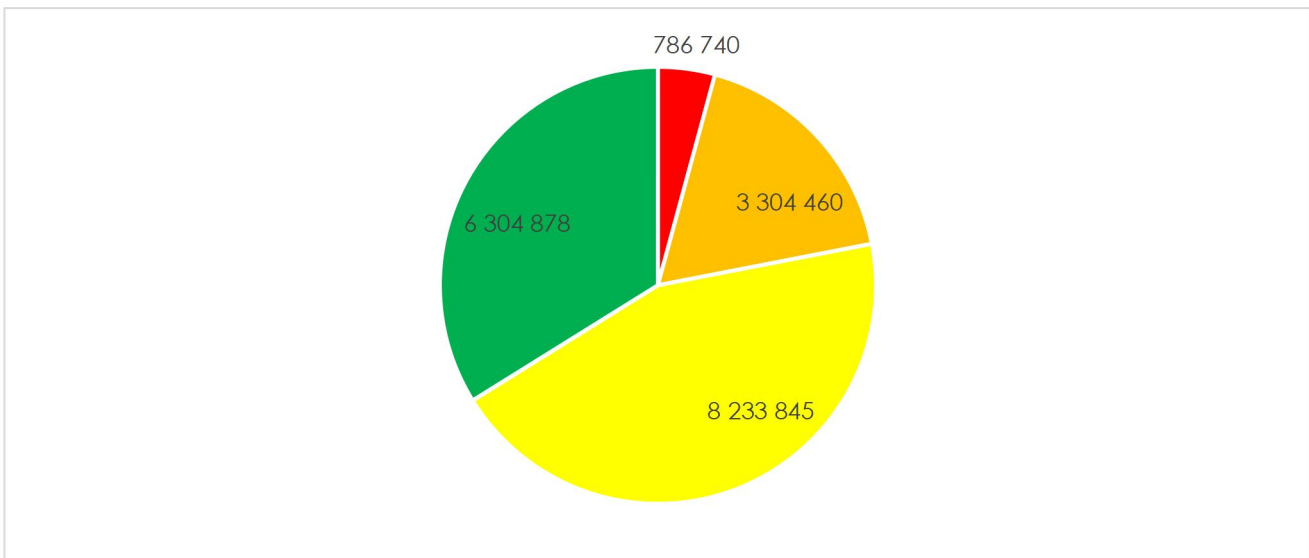
Jrk nr	Auditorettevõtja	Auditorteenuste käive (EUR)
1	Aktsiaselts PricewaterhouseCoopers	9 007 953
2	KPMG Baltics OÜ	6 903 355
3	Ernst & Young Baltic AS	4 601 987
4	Grant Thornton Baltic OÜ	3 166 700
5	Aktsiaselts Deloitte Audit Eesti	1 303 132
6	OÜ Audiitorbüroo RKT	1 002 844
7	Assertum Audit OÜ	892 202
8	Aktsiaselts BDO Eesti	831 210
9	PKF Estonia Osühing	717 732

10	Audit Advisory OÜ	632 980
11	AVAC Audit OÜ	607 044
12	OÜ E-Audit	596 878
13	I.S. AUDIITORTEENUSTE OSAÜHING	556 287
14	Baker Tilly Baltics OÜ	546 409
15	Crowe DNW OÜ	533 073
16	Audit & Consult OÜ	478 998
17	AUDIITORBÜROO ELSS OÜ	461 177
18	Audiitorbüroo Fides OÜ	438 525
19	Rödl & Partner Audit Osahing	432 033
20	Lahendused Pluss KV OÜ	372 340

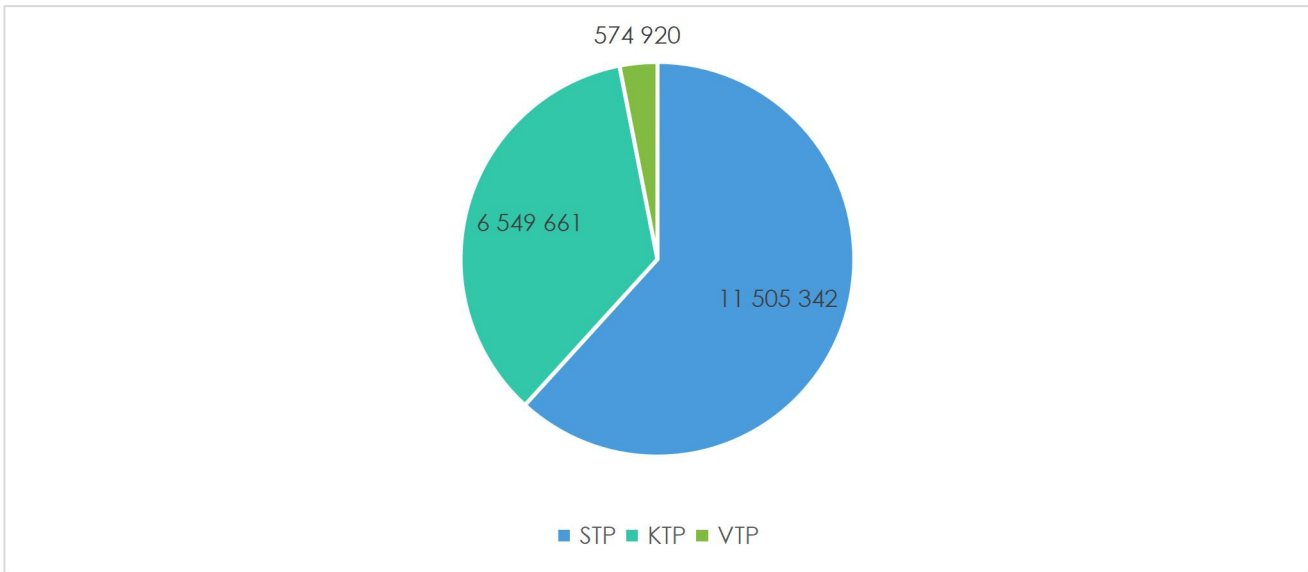
Järgnevatelt joonistelt on nähtav osutatud audiitorteenuse kvaliteet seoses turuosaga.

*Joonistel ei kajastu audiitorteenuseid, kelle tegevusluba tunnustati kehtetuks enne kvaliteedikontrolli hooaja lõppu ja audiitorteenuseid, kes ei olnud aastaraamatu ilmumise ajaks esitanud Audiitorteenuse registri kaudu aruannet.

Audiitorteenuseid kaetud audiitorteenuste käive kvaliteedikontrolli tulemuse lõikes 2022-2023

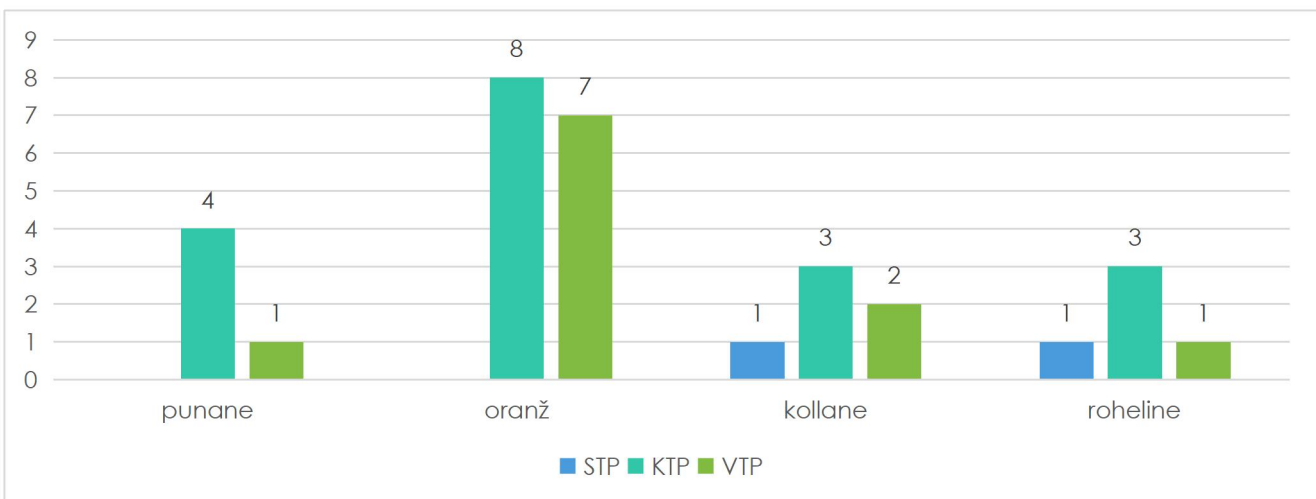

2022/2023 korralise kvaliteedikontrolli käigus kontrollitud turuosa audiitorettevõtjate segmentide kaupa

2022/2023 korralise kvaliteedikontrolliga hõlmati audiitorettevõtjad, kelle käive moodustas kogu audiitorettevõtjate kogukäibest 42,6% (s.o 18 629 923 EUR), millest omakorda 61,7% moodustas STP käive. Kvaliteedikontrolli tulemused audiitorettevõtjate segmentides jagunesid nii, et audiitorteenuse kvaliteet vastab nõuetele 66,6% STP-del, 16,6% KTP-del ja 9% VTP-del, väheoluliste puudustega audiitorteenuse kvaliteet on STP-del 33,3%, KTP-del 22,2% ja VTP-del 18,1% vastava segmendi kvaliteedikontrolli tulemustest. Oluliste puudustega audiitorteenust on osutanud KTP-d 44,4% ja VTP-d 63,6% ulatuses ning nõuetele ei vasta 22,2% KTP-de ja 9% VTP-de osutatud audiitorteenuse kvaliteet.

2022/2023 kvaliteedikontrolli tulemuste jagunemine vastavalt audiitorettevõtjate segmentidele

Kaebused, uurimismenetlused ja erakorraline kvaliteedikontroll

Järelevalvenõukogu võib Audiitorkogu või Audiitorkogu liikme ja kolmanda riigi registreeritud vandeaudiitori tegevust iseseisvalt uurida, et selgitada, avastada, korrigeerida või vältida käesolevas seaduses sätestatud nõuetele mittevastavat tegevust. Seega jääb uurimismenetluse esemesse kogu Audiitorkogu või Audiitorkogu liikme tegevus hõlmates endas muuhulgas nii osutatava audiitorteenuse kui muu tegevuse. Kvaliteedikontrolli käigus kontrollitakse osutatud audiitorteenuse vastavust õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitudele. Samuti kontrollitakse erakorralise kvaliteedikontrolli käigus audiitorteenuse osutamist kas teatud konkreetses kitsas valdkonnas, töövõtu põhiselt või tavapärasel kvaliteedikontrolli ulatuses.

Kaebuse menetlust alustatakse AJN-ile edastatud kaebuse alusel, kui AJN-il tekib kaebuses motiveeritud rikkumiste tunnuste põhjal kahtlus, et toime võib olla pandud rikkumine.

Aruandeperioodil ei algatanud järelevalvenõukogu uusi uurimismenetlusi.

2022/2023 majandusaastal lõpetati 2 varasemat uurimismenetlust.

Distsiplinaarmenetlus

Distsiplinaarmenetluse alustamise aluseks on uurimise või kvaliteedikontrolli tulemused, Rahandusministeeriumi ettekirjutus või muu dokument või info, mis annab alust arvata, et Audiitorkogu liige on pannud toime distsiplinaarsüüteo. Distsiplinaarsüüteod on Audiitorkogu liikme kohustuse süüline täitmata jätmine või mittenõuetekohane täitmine, Audiitorkogu liikme tegevust reguleerivate õigusaktide, AJN-i otsuste täitmata jätmine või mittenõuetekohane täitmine. AJN ei alusta distsiplinaarmenetlust juhul, kui võimalik distsiplinaarsüütegu on AJN-i veendumuse kohaselt vähetähtis. AJN ei pea alustama distsiplinaarmenetlust juhtudel, kui sama rikkumise põhjal algatatakse menetlus kutse äravõtmiseks või tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks.

2022/2023 majandusaastal alustas järelevalvenõukogu distsiplinaarmenetluse 14 audiitorettevõtja ja 9 vandeaudiitori suhtes. Distsiplinaarmenetlused alustati 11 juhul korralise kvaliteedikontrolli, 4 juhul täiendusõppe kohustuse mittetäitmise, 1 juhul meetmete mitte-esitamise, 2 juhul uurimismenetluse ja 1 juhul avalikult kättesaadava info pinnalt.

Karistuse määramisel on järelevalvenõukogu karistust raskendava asjaoluna arvestanud muuhulgas korduvat rikkumist, mis on olnud selgeks signaaliks, et leebemad karistused ei ole täitnud eesmärgi hoida ära edaspidiseid rikkumisi. Rahatrahvi suuruse määramisel, sh arvestades, et karistus omaks mõju karistuse eesmärgi täitmisel ning ühtlasi ei sekkuks liigselt menetlusaluse isiku õigustesse, on AJN muuhulgas võtnud arvesse: 1) süüteo iseloomu ja raskust; 2) karistust kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid; 3) audiitorettevõtja audiitorteenuste müügitulu ja osutatud audiitorteenuste arvu 4) kindlustandva töövõtu keskmist kliendilepingu maksumust.

Juhul kui distsiplinaarmenetluse käigus selgub, et Audiitorkogu liige on korduvalt rikkumisi (sh tuvastatud distsiplinaarsüütegeid) toime pannud ning varasemad karistused ei ole mõju avaldanud ning Audiitorkogu liige jätkuvalt rikub temale kehtestatud normistikku, on AJN otsustanud tunnistada vastava audiitorettevõtja tegevusloa kehtetuks ning võtta kutse ära oma tegevuse või tegevusetusega rikkumisi põhjustanud vandeaudiitorilt.

Korduvate või oluliste rikkumiste tõttu tegevusloa kehtetuks tunnistamine ja vandeaudiitori kutse äravõtmine

2022/2023 majandusaastal ei tunnistanud järelevalvenõukogu korduvate ja oluliste rikkumiste tõttu kehtetuks ühtegi audiitorettevõtja tegevusloa.

Kohtuvaidlused

Järelevalvenõukogu on 2022/2023 majandusaastal puutunud kokku nelja kohtuvaidlusega.

1. Balti Audit OÜ ja Liili Kase kaebus AJN-i 15.01.2019 otsusele nr 488. Tallinna Halduskohtu 25.09.2020 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 29.03.2021 otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 25.09.2020. a otsus muutmata. Riigikohus rahuldab kassatsioonikaebuse 10.11.2022
2. Audiitorkontroll OÜ kaebus tühistada audiitortegevuse järelevalve nõukogu 11.01.2022 otsus nr 804 ja 06.04.2022 Audiitortegevuse järelevalve nõukogu vaideotsus. Vaidlus on pooleli Tallinna Halduskohtus.
3. Assertum Audit OÜ kaebus Audiitortegevuse järelevalve nõukogu 15.02.2023 otsuse 909 tühistamiseks. Vaidlus on pooleli Tallinna Halduskohtus.
4. Audius AB osaihing kaebus Audiitortegevuse järelevalve nõukogu 11.08.2022 otsuse nr 856 resolutsiooni punktide 1-3 tühistamiseks. Vaidlus on pooleli Tallinna Halduskohtus.